

Oponentský posudek
na bakalářskou práci Františka Tischlera
*Význam ekonomických, geografických a přírodních faktorů
v expanzi státu Qin*

Předkládaná bakalářská práce Františka Tischlera si klade za cíl posoudit vliv možných činitelů, které spolupůsobily na mocenský vzestup starověkého státu Qin do té míry, že se mu nakonec podařilo sjednotit tehdejší Čínu pod svou vládou. Lze ji charakterizovat jako práci vesměs kompilační, shrnující a třídící relevantní údaje dostupné v sekundární literatuře, až na jedinou výjimku západní, a to v proměnlivé šíři a hloubce. Na základě bakalantova úsudku jsou následně skládány do určité mozaiky a v jejím rámci vyhodnocovány. Analytický rozměr nevystupuje příliš do popředí.

Text je po formální stránce v zásadě v pořádku, až na to, že se mísí složité a zjednodušené znaky. Je formulován přesným jazykem, jakkoli jazykem zbytečně odtažitě technicistním, plným xenismů, které naštěstí spíše zřídka překračují hranici nesprávného vyjadřování. Zjevně pod vlivem angličtiny jsou slova používána v nečeském významu (*rezidence* ve smyslu ‚pobyt‘, s. 5) nebo v nepřirozené kolokaci (*simultánní* místo *současný*, nejde však o tlumočení, 25, *sety* brnění místo *sady*, 29). *Hydraulickým* (3) se zjevně myslí *vodohospodářský*, popř. *závlahový*. Tu a tam se objevují i další formulačně sporná místa, např. *vodní projekt* místo *závlahového systému* či *hornatá topografie* (15) místo *hornatý reliéf* či *terén*. Zbytečně se zachází s výrazem „*multi cropping*“ (správně *multi-cropping* nebo *multiple cropping*, 28), víme-li, že se jedná o vícenásobnou sklizeň. Příležitostně se setkáme s náběhy k neodbornému vyjadřování (žurnalistický *megaprojekt* 10x, *dryáčnické brutální* 20, 29, 30, 40), občas se vyskytnou uvozovky, jejichž význam zůstane nevysvětlen („barbaři“, 17, 37 – všude jinde však bezstarostně bez uvozovek, „stát“ Ba, 17) nebo vysvětlen až níže (na „západ“ od Žluté řeky, 17).

Zeměpisné názvy jsou pak kapitola sama pro sebe, překvapivě se jedná o úskalí, které není triviální. Bakalant k němu přistoupil živelně, například mluví o horách Daba (16) či řekách Malian a Pu (15), což je trochu podobné, jako kdyby psal „řeka Huang“ místo „Huanghe“ či „hory Huang“ místo „Huangshan“, jinde uvádí druhové pojmenování aspoň ve znacích, někde je přenáší i do přepisu. Je zřejmé, že zde nepanuje řád, objevuje-li se „řeka Han“, „řeka Fen“ (která však není „těsně spjatá s údolím řeky Wei“, *pace* s. 15) vedle „řeky Chang Jiang“ (16).

Vítaným doplňkem jsou mapky, i když je mi trochu záhadou, proč autor radši nesáhl po kvalitních (a dokonce zčeštěných) mapách, od fyzických po klimatické, ze snadno

dostupné a poprávu uznávané publikace M. Elvina (mj. autora environmentálních dějin Číny) a C. Blundenové *Svět Číny* (česky 1997, pův. *Cultural Atlas of China* 1983).

Co se týče stránky obsahové, lze i přes celkovou soudržnost a odpovídající rozvržení práce stejně jako přijatelné, ač nikterak zvlášť překvapivé závěry upozornit na některé sporné body:

I s ohledem na skutečnost, že se jedná o bakalářskou práci, je poněkud zarážející, že autor kromě jediné výjimky (Yang Kuan 1955) nepoužívá čínskou literaturu a prakticky vůbec se tak nevyrovnává s čínskými názory na problematiku; zajisté to nemůže být nedostatkem uveřejněných publikací na příslušné téma. Jinak však je rozsah použité literatury dostatečný.

Jako poněkud slabší na mě působí rozbor ekonomicko-administrativních faktorů či obecně faktorů vyplývajících z politického zřízení ve státě Qin. Klíčové Shang Yangovy reformy jsou tu pojednány dost povrchně, z druhé až třetí ruky, a nikoli na základě nejrelevantnější specializované literatury. V této souvislosti mě docela zaráží, že zcela chybí i bibliografická položka, která se vyloženě nabízí, totiž Pinesův překlad *Shangjunshu* s úvodní studií.

Vzhledem k tomu, že se jedná dlouhodobě o žhavé téma starověkých čínských dějin, je otázka povahy a účinnosti qínské administrativy pobrána nedostatečně, zvlášť vezmeme-li do úvahy, že se přímo dotýká základních tezí práce. K živosti debaty přitom zcela zásadním způsobem přispěly do značné míry převratné nálezy qínských dokumentů (byť z doby po sjednocení) ze Shuihudi, které nejsou zmíněny vůbec, a nálezy z Liye, které jsou odbyty několika slovy.

Autor sám přiznává, že politická skutečnost státu Qin mohla být jiná, než by se mohlo zdát z normativních textů (19), i tak však v zásadě zůstává u tradičních představ. Obzvlášť problematickým se mi jeví tvrzení, že „náklady na administrativu stát Qin výrazně snížil v období Shang Yangových reforem, kdy byla větší část monitorování poslušnosti (*compliance*) přenesena na samotné obyvatelstvo a úspěšně vynucena pomocí drakonických trestů“ (3). Lze odůvodněně předpokládat, že náklady na administrativu stát Qin nijak výrazně nesnižoval, ba naopak, a ze systému vynucené denunce už vůbec nelze vyvozovat přenesení nákladů na samotné obyvatelstvo: dohled nad dodržováním dodatečných pravidel a vyšetřování účinněji a širěji odhalovaných deliktů (stejně jako jejich trestání), bylo-li to tak, jak se tvrdívá, neměla na starosti žádná domobrana, nýbrž opět státní aparát.

Na konci (39) bakalant říká: „Vyvozovat z dopadu těchto konkrétních chybných politik nevhodnost a neživotaschopnost qínského systému se mi však zdá příliš zjednodušující. Mohlo by být zajímavé toto období analyzovat bez předsudků způsobených následujícím historickým vývojem a zhodnotit, za jakých podmínek a do jaké míry mohl být qínský systém vlády dlouhodobě životaschopný.“ Je otázka, co považujeme za „předsudky způsobené následujícím historickým vývojem“; otázka

„vhodnosti“ *per se* už je pak vůbec těžko řešitelná. Není však žádným tajemstvím, že qinský správní systém v praxi přežil z velké části za dynastie Han a v jádře i dále, čili není nutné truchlit nad tím, že zcela zmizel z obzoru historie.

Práci *doporučuji* k obhajobě a navrhuji hodnocení *velmi dobře*.

Lukáš Zádrapa
Praha, 30. srpna 2021